

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

Läroarbldningen

Förskolebarns fria lek

Ett genusperspektiv

Författare

Lina Nilsson

Charlotte Persson

Handledare

Charlotte Tullgren

www.hkr.se

Förskolebarns fria lek – Ett genusperspektiv

ABSTRACT

Syftet med detta arbete är att studera leken ur ett genusperspektiv

I litteraturen beskrivs hur flickors och pojkars lek skiljer sig åt och hur pedagoger bemöter dem i olika situationer. Läroplanen tar upp att förskolan ska motarbeta typiska könsroller så varje barn får möjlighet att utvecklas utan stereotyperade könsroller. Barnen har observerats i deras fria lek med genus i fokus, även pedagogernas bemötande mot flickor och pojkar i leken har observerats.

Metoden som använts till observationerna har varit deltagande observationer, där vi författare till detta arbete har deltagit som åskådare i barnens fria lek. I resultatdelen där observationerna redovisas, får läsaren svar på frågeställningarna som ställs i arbetet. Överlag så leker flickor och pojkar relativt lika lekar och med samma leksaker men på olika villkor.

Ämnesord: flickor, förskolan, genus, lek, pojkar

Innehållsförteckning

FÖRORD	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och problemformulering	7
1.3 Uppsatsen struktur	7
2. LITTERATURGENOMGÅNG	8
2.1 Teoretiska utgångspunkter	8
2.1.1 Vad är genus?	8
2.1.2 Flickor och pojkar sett ur ett genusperspektiv	9
2.1.3 Åldersskillnad i genus	11
2.2 De gemensamma lekarna	12
2.2.1 Likheter och olikheter	13
2.3 Skillnaden mellan flickor och pojkar	15
2.4 Pedagogernas syn på flickors och pojkars lek	18
2.5 Jämställdhet i förskolan	19
3 METOD	21
3.1 Problemprecisering	21
3.2 Urval av förskolor	21
3.3 Val av metod	22
3.3.1 Förskola A	22
3.3.2 Miljön på förskola A	22
3.3.3 Förskola B	23
3.3.4 Miljön på förskola B	23
3.4 Genomförande	24
3.6 Etik	25
3.7 Metodkritik	27
4 RESULTAT	29
4.1 Barnen vet vilka saker som är tänkta för dem	29
4.2 Flickor leker husliga familjelekar	29
4.3 Pojkar tävlar och mäter sig med varandra	31

4.4 Vilda flickor och lugna pojkar	32
4.5 Gemensamma lekar	33
4.5.1 Leker samma lekar men på olika villkor	34
4.5.3 Flickor bestämmer och är "lillfröken"	36
4.6 Slutsats	37
5 DISKUSSION	39
5.1 Miljön på förskolorna	39
5.1.1 Skillnader på flickor och pojkars lek	40
5.1.2 Beteende och bemötande av flickor, pojkar och pedagoger	41
5.1.3 Olikheter mellan författare	42
5.2 Resultatets konsekvenser för förskolans praktik	43
5.3 Fortsatt forskning	43
5.4 Slutord.....	43
SAMMANFATTNING	44
REFERENSLISTA.....	46
Internetkällor:	47

FÖRORD

Att skriva detta arbete har varit ganska svårt och tagit lång tid för oss, mycket eftersom handledningen inte har fungerat så bra. Trots alla motgångar vi har stött på under arbetets gång, har vi löst dessa tillsammans och lyckats ta oss vidare. Vi vill tacka Charlotte Tullgren, lärare på högskolan i Kristianstad, för en snabb och bra hjälp när vi satt som djupast fast i arbetet. Vi vill även tacka Åsa Palmenius och Marie Widerberg, våra handledare under VFU, för all hjälp. Tack även Elisabeth Angel, arbetande på ABF i Lund, och Cecilia Nilsson, arbetande i Bromölla kommun, för att ni har tagit er tid att läsa igenom och hjälpt oss bearbeta arbetet. Vi vill än en gång tacka Charlotte Tullgren som blev vår handledare när det inte fungerade med den handledaren vi hade.

Kristianstad, juni 2007

Lina Nilsson och Charlotte Persson

1 Inledning

Den här uppsatsen fokuserar på barns fria lek ur ett genusperspektiv. Lpfö 98 framhåller att vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller så att flickor och pojkar har samma möjligheter att utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Alla barn ska få möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån sina egna förutsättningar. Alla vuxna ska kunna lämna sina barn på förskolan utan att det är risk att barnen blir påverkade av saker. Med dessa exempel ur Lpfö98 vill vi påtala vikten om att vi som pedagoger försöker bemöta flickor och pojkar på samma sätt för att på så sätt arbeta mot att få ett jämställt samhälle.

Det finns två snarlika ord som används lite hur som helst och som ofta får ersätta varandra i dagligt tal, dessa ord är jämställdhet och jämlikhet. Jämställdhet är att kvinnor och män har lika rättigheter och skyldigheter, medan jämlikhet är ett vidare begrepp som är mer rättviseförhållanden mellan alla individer och grupper i samhället. När det gäller jämställdhet ska det inte användas vid sidan om utan infogas i verksamhetens huvudfåra Svaleryd (2002). Och som vi skrivit här ovan så påpekar läroplanen för förskolan (1998) om vikten av att förskolelärare bemöter både flickor och pojkar på ett likvärdigt sätt, och på så sätt arbetar mot att ha ett jämställt förhållningssätt.

Vi vill i detta arbete studera om flickors och pojkars lek skiljer sig åt. Det empiriska materialet består av att vi har observerat barnen i deras fria lek på två olika förskolor. Vi har valt två förskolor, en kommunal och en privat montessoriförskola. Anledningen till att vi valde två så olika förskolor är att vi ville se om det är någon skillnad i barnens lek på förskolor med så olika pedagogiker och arbetssätt. Vi vill påpeka att resultatet i vår rapport inte kan ses som generellt för alla förskolor utan endast för just dessa två förskolor som vi utfört observationerna på.

1.1 Bakgrund

Under vår tid på Kristianstad Högskola har vi utbildat oss till lärare mot Lek-Utveckling-Lärande för barn 0-6 år, respektive Språk och skapande 0-12 år. Under vår sista termin i utbildningen ingår det att skriva en c-uppsats, och vi valde att göra det med inriktning på

barns lek ur ett genusperspektiv.

Att vi valde att skriva om just genus är för att vi har stött på det många gånger under vår utbildning. Men även för att genusfrågan är aktuell i den tid vi lever nu, då det är många i samhället som diskuterar kvinnligt och manligt och att det ska vara jämställt i samhället. Vi funderade på om det är jämställt i förskolan och valde att studera barn i leken på förskolan ur ett genusperspektiv.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med arbetet är att studera flickor och pojkars fria lek ur ett genusperspektiv, för att se om de leker på samma villkor. Med samma villkor menar vi om flickor och pojkar leker samma sorts lekar, med samma leksaker. Men även om de leker lika mycket med kamrater av motsatt kön som med dem av samma kön.

Detta har vi undersökt genom att göra observationer av barnens fria lek, för att få svar på våra frågor och vår problemformulering som är om flickor och pojkar leker på samma villkor.

1.3 Uppsatsen struktur

Uppsatsen kommer att delas in i fyra olika huvudkategorier: Litteratur, Metod, Resultat och Diskussion. Litteraturdelen utgör en bakgrund för arbetet, där lyfter vi fram olika författares synvinklar kring genus. Först behandlas genusbegreppet för att sedan fortsätta med att beskriva forskningen kring lek ur ett genusperspektiv. Metod delen visar vi våra val av arbetsformer som vi använt när vi genomfört våra observationer. I resultatdelen presenteras resultaten av observationerna och vilka mönster vi funnit i dem. Arbetet avslutas med en diskussions del där vi knyter samman det som behandlats i litteraturen, med resultaten från våra observationer tillsammans med våra egna åsikter om litteraturen och observationerna.

2. Litteraturgenomgång

I litteratur delen kommer vi att ta upp vad olika författare säger om flickor och pojkars utifrån ett genusperspektiv, med fokus på leken. Vi kommer att börja med att beskriv teoretiska utgångspunkter som: Vad är genus, Flickor och pojkar i genus och Ålderns skillnad i genus. Där efter fortsätts det med: Skillnaden mellan flickor och pojkar, Pedagogers syn på flickors och pojkars lek och slutligen Jämställdhet i förskolan.

2.1 Teoretiska utgångspunkter

2.1.1 Vad är genus?

Genus är latin och betyder härkomst, släkte, stam, kön och är den grammatiska termen för femininum och maskulinum. När man ser ur ett genusperspektiv är det viktigt att man inte har gamla fördomar eller föreställningar. Man ska synliggöra förhållandet mellan könet och skapa nya förhållningssätt och beteendemönster som vi har läst under (*Genus – genusperspektiv*, 2001)

Genusvetenskapliga studier innebär studier av genus som en grundläggande princip för socialt liv, kultur och vetenskap. Ämnet är tvärvetenskapligt och bidrar med såväl ny teoribildning som nya vetenskapliga rön (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2006)

Svaleryd (2002) hänvisar till Gothlin, E (1999) som säger att könstillhörigheten beskrivs av två kategorier, kvinnligt och manligt. Svaleryd hänvisar vidare till Kessler, S. J. & Mackenna, S. (1978) som menar att inom modern könsforskning används ordet genus och att det ordet betyder en viss öppenhet för förändringar. Det biologiska könet utformas av det kulturella och sociala systemet. Föreställningar på vad som är kvinnliga och manliga tas upp i media och genus fokuserar sig på relationer och beteende mellan könen (Svaleryd, 2002).

Forskningen om genus är relativt nytt och har utvecklats i Norden och internationellt under 1970- och 80-talet. Den problemformulering som finns runt genusforskning har med maktförhållande mellan könen att göra. I både nu och då tid uttrycks forskningens undersökning på kvinnor och mäns livsvillkor och på könets sociala och kulturella uttryck

som är hämtat från Nationella sekretariatet för genusforskning (*Nationella sekretariatet för genusforskning*, 2006)

2.1.2 Flickor och pojkar sett ur ett genusperspektiv

Det är sällan som barn beskrivs på sina egna villkor utan det är ofta ur den vuxnas synvinkel. Stereotyperna blir mer och mer tydliga och mer uttalande idag, det ska vara rosa och gulligt till flickorna och det ska vara mörkt och häftigt för pojkarna. Flickor och pojkar får signaler från reklam, sånger, sagor hur de ska vara, flickor utmålas oftast som svaga och som behöver hjälp i sagor medan pojkarna är de starka och aktiva agenterna som ska rädda flickorna. När det gäller leksaker så skiljer det sig. Flickors leksaker som oftast är mjuka, söta och gulliga och redan ihopsatta, leksakerna påminner om kvinnans husliga arbete som köksredskap. Medan pojkars leksaker beskrivs som tuffa, snabba och spännande, deras leksaker är oftast i många bitar som de får bygga ihop och som är stimulerande och handlar om makt. Många föräldrar och pedagoger hävdar att de behandlar flickor och pojkar lika men tre års ålder skiljer de sig i lekarna och deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt skiljer sig. Erfarenheterna om att flickorna oftast leker med dockor och pojkar oftast med bilar, vilket den vuxna varken har styrt eller uppmuntrat, ska ses som ett bevis på att könsmonster har med gener att göra. Med detta anses debatten om genus avslutad. Detta är på individnivå, Svaleryd (2002) anser att det är värre om man ser bort från den könsmaktordningen som finns runt omkring barnet under deras uppväxt Svaleryd (2002).

Alla barn är mycket mottagliga för känsliga uttalade och outtalade signaler, krav, normer, förväntningar, regler och villkor de möter. Forskaren Bronwyn Davies (2003) menar att barn på detta sätt lär sig sitt "rätta" kön, för att bli accepteras av sin omgivning. Barn tränas i att kunna fungera i det sociala samhället där könsrollerna är fokuserade på att flickorna blir flickaktiga och pojkarna blir pojkaktiga, därför att de har fått beröm och uppmuntrande från sin omgivning, när de uppvisar ett negativt beteende har de antingen blivit ignorerade eller straffade. Barnen vill gärna uppfylla omgivningens förväntningar på deras roll och accepterade av andra för att bli en del av den sociala gemenskapen. Allt efter som förenklas omgivningens förväntningar till ett mer utarbetat handlingsmönster: flickor förstår att det som passar för henne har med husliga sysslor och med utseendet, medan pojkarna lär sig att det som är riktigt för honom är det som handlar om konkurrens och prestation. För att den sociala ordningen ska kunna bestå måste teorierna om rollen i det sociala samhället där en

inlärningsprocessen gradvis förenar de normer och attityder som omgivningen vill att vi skall ha. Vid två års ålder uppfattar barnet att det finns två kön och de försöker ge skillnaden en mening: barn och omvärlden tolkas utifrån kön som ett centralt schema. Att flickor blir flickaktiga och pojkar blir pojkaktiga har först och främst inte med att de blir belönade för det beteendet utan de försöker skapa sig en mening i att tillhöra olika kön.

Davies (2003) skriver i sin undersökning att hon upptäckte att kläder har en stor roll för barn, flickor och pojkar klär sig för att kunna bete sig på ett sätt som förknippas med det kvinnliga respektive manliga. När en pojke som är ledare tar på sig en kjol försvagas hans ledarroll i de andra barnens ögon. En yngre pojke brottade ner honom för kjolen gav den yngre pojken övertaget, pojken som hade kjolen tog till slut av sig kjolen frustrerat över sin svaghet, vilket resulterade i att han åter fick sin ledarposition. Det var en flicka som ofta gick i träningsställ vilket underlättade för henne i leken, påpekade ofta att hon hade klänningar hemma. Hon satte upp håret i en tofs för att visa att hon var en flicka (Davies 2003). Det nyfödda barnet uppfattar inte sitt kön och under det första levnadsåret upplever inte barnet könet som en intressant fråga. Det nyfödda barnet har ingen förkärlek till vare sig rosa eller blått utan det är omgivningen som ger dem det, och bidrar gradvis till barnens identitet om hur det uppfattas att vara flicka eller pojke. Biologiskt kön blir efterhand socialt kön. Att kön får en sån central betydelse hänger naturligtvis samman med den betydelse det har för omgivningen.

I människors vardagsföreställningar ingår ofta att flickor och pojkar har olika egenskaper utifrån det biologiska könet, och att de väljer att leka olika lekar med olika leksaker utifrån biologiskt kön. Flickor förväntas vara söta, snälla och hjälpsamma, pojkar däremot förväntas vara aktiva dominerande och kräva uppmärksamhet. Inom forskning talar man om flick- och pojkkulturer (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991). Svaleryd (2002) tar upp hur pojkar och flickor väljer att leka och aktiviteter är i stort sett styrda av de sociala och de kulturella förväntningarna som är knutna till det egna och motsatta könet. Studier visar att under den fria leken så väljer pojkarna varandra och ett speciellt rum att vara i och speciella leksaker. På motsvarande sätt väljer flickorna varandra och aktiviteter i närheten av en vuxen (Svaleryd, 2002). För Lindqvist (2002) är det viktigt att man inte angrips av fördomar om flickors och pojkars lek. Flickor för en dialog eller ett samtal i leken, pojkarna har däremot actionliknande handlingar, där handlingen och rollerna är blandade i varandra. Bakom handlingen döljer sig det onda och det goda. Kajsa Wahlström (2003) tar upp i sin bok att vid olika aktiviteter får flickorna vara buffert mellan pojkarna och agera hjälpröken och hjälpreda medan pojkarna

får stå i centrum och öva färdigheterna som det var meningen att alla skulle öva på. Man sätter gärna en flicka mellan pojkarna för att de ska lugna ner och hålla ordning på pojkarna. Pedagogen är oftast omedveten om sin handling. Det är pedagogerna som skapar ”problem och bus” pojken, det är ofta som pojkar får höra: Gör inte så, ni pojkar förstör alltid, stå still, sluta nu och du klarar inte ens av en enkel uppgift. Listan kan göras lång, men om man läser den och tänker på om det var en kollega eller chef som ideligen tilltalar dig så, hur skulle din självbild vara då. Pojkar ges ständigt bekräftelse baserat på negativa förväntningar och situationer. En pojke i förskolan kan få höra sitt namn 35-75 gånger på en timme på ett negativt sätt. Man är mer försiktig och rädd om flickor, killar är robusta och klarar sig, men gör det mindre ont om det är en pojke som slår sig? När det gäller sagoböcker är det oftast en pojke i huvudrollen och där han har krafter eller något annat som gör honom speciell medan flickor har mer biroller och är mer omvårdande och omhändertagande.

De skillnader mellan könen som Odelfors (1996) har studerat ser hon som en socialt skapade och inte som naturliga, medfödda skillnader. De biologiska skillnaderna är att de ser olika ut medan det sociala är mer hur de uppträder och de är skapade i ett samspel mellan individ och dess omvärld. Den sociala praktiken där Odelfors har studerat vilka innebörder som förknippas med barns sociala kön utgörs av det vardagliga samspelet mellan barn och vuxna på daghemmen. Pojkar är mer dominant och får mer uppmärksamhet och lämnas mer ifred där de skapar sin egen värld, och tar avstånd från kvinnor och flickor. Medan flickor är mer passiva och välanpassade. På Daghemmet får de äldre flickorna en mer framträdande roll, de är ofta styrande och självständiga, de har mycket kontakt med de vuxna. Personalen som till 95 % är kvinnor kan lättare känna gemenskap med de äldre flickorna än de stökiga pojkarna. Personalen samtalar med flickorna om typiska kvinnliga ämnen och pysslar. Flickor har gott om kvinnliga förebilder och de får en inblick i vuxenvärlden. Pojkarna svarar för den mer ”lösa” strukturen genom att söka sig till varandra och de drar sig ofta undan kvinnovärlden och de lämnas också ifred i relativt hög grad. Pojkarna bygger upp sin könsidentitet på att vara annorlunda, genom att betona vad som är olik det kvinnliga. Pojkarna i grupp formar oftast sina egna regler och är krävande och uppmanande. De protesterar mer öppet än flickor, vilket ger dem tillfälle att argumentera utifrån regler och rättvisepprinciper (Odelfors, 1996).

2.1.3 Åldersskillnad i genus

Bjerrum Nielse och Rudberg (1989) refererar till Malther som skriver att vid 20 till 21

månaders ålder upptäcker barnet sin kropps uppbyggnad utifrån könet. Flickan får djupa sår i självkänslan när hon upptäcker att hon saknar penis, raseriet riktas mot moder som ses som den skyldige. Medan det är tvärt om för pojkar de blir glada över upptäckten att de har en penis. Enligt Bjerrum Nielsen och Rudberg (1989) från tre års ålder knyts flickors identitet till likheter och identitet medan pojkar knyter sin identitet till olikheter och självständighet. Genom hel deras fortsatta psykologiska historia går den köns utmärkande ensidighet där flickor renodlar intimiteten och pojkarna självständighet som en röd tråd. Flickor och pojkar i två års ålder har inga klara skillnader vad det gäller lekkamratens kön, det är någorlunda jämt fördelat med positiva och negativa kontakter med det motsatta könet. När barnet är i fem års ålderna föredrar de att leka flicka och flicka, pojke och pojke, barn av samma kön har mer positivt kontakt än negativ, medan kontakten med det motsatta könet är 50/50 när det gäller den positiv/negativ kontakten. Tidpunkten för denna segregeringsprocess skiljer sig för flickor och pojkar vilket är intressant. När flickorna är mellan två och tre år ser man en ökad positiv kontakt mellan flickor och flickor. Vid tre till fyra års ålder kommer höjdpunkten för denna positiva kontakt mellan flickor. När pojkarna är i samma ålder är de långt mindre ”mogna”. Pojkarna leker oftast ensamma och användandet av lekmaterial har halverats och de leker mindre symbol lekar. Flickornas sociala beteende förändras vid två till tre år, de formar allianser med andra flickor och är mindre negativa i sina initiativ emot det andra könet. Pedagogerna belönar flickorna för sådant uppförande och flickorna blir mer sociala. Rollekarna som flickorna leker mycket mer rollekar än pojkar och är i huvudsak mamma-pappa-barnlekar och docklekar. Pojkarnas lek är bredare men mindre fantasifull och lekidentiterna är mycket mindre finslipade (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 2003).

2.2 De gemensamma lekarna

Som vi har nämnt innan är allmänhetens föreställningar att flickor och pojkar har olika egenskaper och leker olika och med olika leksaker utifrån det biologiska könet. Förväntningarna på flickor och pojkar är olika, flickor förväntas vara söta och snälla och pojkar att de är aktiva och dominanta (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1991). Odelfors (1996) har som vi nämnt tidigare studerat skillnaderna mellan könen, de biologiska skillnaderna är att de ser olika ut medan de sociala skillnaderna är hur de beter sig och de är skapade i ett samspel mellan omvärlden och individen. Pojkar får mer frihet och är mer dominanta, de lämnas mer ifred för att skapa sin egen värld och tar mer avstånd från kvinnor och flickor medan flickor är mer välanpassade och passiva som nämnt innan. När flickorna blir äldre får

de en mer framträdande roll, de är självständiga och ofta styrande som vi skrivit längre upp, flickorna har mer kontakt med de vuxna. Pedagogerna består av mesta del av kvinnor så de kan lättare relatera till flickorna än de stökiga pojkarna. Flickorna har gott om kvinnliga förebilder och får en inblick i vuxenvärlden. Pojkarna lämnas oftast ifred och de bygger upp sin könsidentitet på att vara annorlunda gentemot den kvinnliga identiteten. Pojkgruppen skapar sina egna regler, de protesterar mer öppet än flickorna, vilket ger dem tillfälle att argumentera utifrån regler och rättvisepprinciper vilket som är nämnt sen innan.

Olofsson (1987) skriver att förankring av normer och förväntningar på de två könen sker till stor del gemensamt när barnen delar en vardagstillvaro, ex skolan. Barns val av lek och aktiviteter är i stort styrda av de sociala och kulturella förväntningar som är knutna till det egna och motsatta könet. Man behöver inte var i en barngrupp en längre stund för att se att pojkar och flickor leker annorlunda och de väljer olika leksaker. Om detta är genetiskt betingat eller hur mycket som är kulturellt/socialt betingat kan man strida om (Olofsson, 1987). Som vi nämnt innan menar Svaleryd (2002) att flickor och pojkar är styrda av de sociala och de kulturella förväntningarna som är knutet till könet, flickor väljer varandra och aktiviteter som är i närheten av en vuxen, pojkar väljer varandra och i rum med speciella leksaker (Svaleryd, 2002).

2.2.1 Likheter och olikheter

Alla som forskat om barns lek har funnit skillnader mellan de båda könen lek, men ändå visar undersökningar att lekarna sker gemensamt. När lekarna är gemensamma så är det ofta pojkarnas favorittema som är synligt i leken. Det gäller samma i de lekar som flickorna börjar, när pojkarna kommer in i denna lek ändrar flickorna temat (Löfdahl, 2004). Olofsson (1996) säger att pojkarna har ett mer instrumentellt beteende och kan då anpassa sig till flickornas lek, om de får vara med. Flickornas lek tar en annan vändning när pojkarna närmar sig, och att flickor anpassar leken efter pojkarna. Men Olofsson (1996) säger även att den bästa leken är den som sker gemensamt mellan de båda könen. Det är sällan så att flickor söker sig till pojkars lek men det kan hända att de tar del av pojkarnas tema. När de leker gemensamt så är det flickorna som styr pojkarna, hur de ska vara i leken. I leken får ofta pojkarna underordnade roller som då kan styras av flickorna. De äldre pojkarna tillåter sig inte att styras av flickorna. Löfdahl (2004) förbryllar sig på att även om flickorna har en dominerande roll så överger de sina lektema och leker mer äventyrligt och fysiskt (Löfdahl, 2004).

Lindqvist (2002) anser att det är viktigt som vi nämnt innan att man inte har fördomar om vad som är flickigt och pojktigt i leken. Med bra litteratur kan könsskillnader försvinna, kan man inspirera de både könen finns det möjlighet att skapa saker som intresserar båda könen. Med rikare kultur kan man få större möjligheter till lek. För Astrid Lindgren var det självklart att skapa den aktiva tjejen som ex Pippi Långstrump och Ronja Rövardotter och den känsliga pojken som ex Nils Karlsson Pysling och Rasmus på luffen (Lindqvist, 2002). Många författare och pedagoger som vi har mött på förskolor har sagt/säger att de inte gör någon skillnad på flickor och pojkar. Men ofta görs detta helt omedvetet, pedagogen tänker inte på att de behandlar barnen olika ”det bara blir så” (Tallberg Broman, 2000).

Svaleryd (2002) skriver om en förskola som ville prova på att vara utan de leksaker som i vårt tycke är könsbegränsade. Flickor och pojkar lekte med olika leksaker men konflikterna uppstod om vem som skulle ha dem först och hur länge man fick ha dem detta var väldigt stressande för barnen. I observationer upptäckte de att då barnen var mest kreativa var i skogen där det inte fanns några leksaker. Personalen plockade bort leksakerna och kvar blev det kreativa materialet. Detta för att stärka barnen och få dem till att lita på sin fantasi och öka deras livskompetens. Resultatet blev att flickor och pojkar lekte mer kreativt och använde sig av fantasin i större grupper än innan. För att få uppnå nya mål måste man först våga ifrågasätta de gamla traditionerna och arbetssätten Svaleryd (2002). Wahlström (2003) tar upp som vi nämnt innan att flickor blir oftast buffert mellan stökiga pojkar och får agera hjälpfröknar, pedagogerna ger flickorna dessa roller omedvetet. Pojkarna får oftast tillsägningar om vad de inte ska göra, vilket ökar ”stämpeln” pojkar har som problem och bus pojkar. Om man själv bara får höra dessa ord så tillslut lever man upp till de vilket pojkarna oftast gör. När det gäller flickor är man mer rädd om dem, pojkar är robusta och klarar sig. I sagorna är oftast flickorna birollsinnehavare och behövs räddas och killarna har huvudrollen som hjältar som ska rädda flickorna. Vidare skriver Wahlström (2003) om en händelse vid en brygga där fyra flickor och en pojke befinner sig, pojken börjar putta i flickorna som låter honom göra det och leken blir vildare och vildare men ingen vuxen kommenterar något. Efter ett tag går pojken och de fyra flickorna är kvar, en av flickorna börjar knuffa i dem andra och då börjar de andra vuxna att reagera att så kan man inte göra, någon kan ju skada sig. Till slut går en mamma ut och säger till flickorna att de inte får göra så, men hade det varit en pojke så hade det varit helt okej. Pojkar tillåts ofta att få bryta mot regler eftersom vuxna i samhället poängterar ”att pojkar är pojkar”.

2.3 Skillnaden mellan flickor och pojkar

Enligt Tallberg Broman (2000) signalerar vi till flickor att de kommer i andra hand och att de inte är lika viktiga som pojkarna. Med detta visas att pojkar och män har och ges mer makt än kvinnor och flickor. Flickor drar sig ofta till andra flickor och par bildning uppstår som kan orsaka gruppsykologiska samspel. Flickor blir ofta sedda i grupper och inte som individer. Även om flickor har en central roll i klassrummet så syns de inte lärarna ser inte dem. Enligt Svaleryd (2002) umgås flickor med sina nära vänner. Då blir relation och intimitet av vikt för flickornas utveckling och självständighet. De har en nära och känslomässig relation med en bästis. I relationen tränas lyhördhet, anpassning, samspel, hänsyn, medkänsla, inlevelse och anpassningsförmågan. Många gånger uppfattar flickorna inte sig själv som ett jag utan mer som en grupp där de ser sig som ett vi. Detta förstärks ofta av pedagoger som uttrycker sig i vi-form, utan att bekräfta varje enskilt barn. Trots att flickor är mer språkligt avancerade sitter de oftast tysta på samlingar och menar att detta tyder på att flickor låter pojkar ta över när det gäller den strukturerande situationen i större grupper. När det gäller pojkar nämns oftast dominans och aggressivitet som de avskiljande dragen. Pojkar tar större avstånd från flickorna än tvärt om det beror på att omvärlden reagerar negativt på flickaktiga pojkar än den gör på pojkaktiga flickor (Odelfors 1996).

Flickor leker ofta i par nära en vuxen, i lekarna är de ofta två och två och de ägnar mer tid åt bordslekar som till exempel puzzel, sitter och ritar och dramatiska lekar. Flickorna undviker bullriga lekar och går undan om dessa uppstår. När de leker är de ofta dockrummet och deras lekar tränar finmotoriken och verbal uttrycksförmåga. I flickornas språk kan man se rollens egenskaper i leken, de använder sig av mångfalden från att vara auktoritär, aggressivt påstridig, hjälpsam och vänlig till att vara hjälplös. Rollerna de tar är mor, dotter, fru, baby eller brud. De leker ofta inte yrkesroller, men även flickor kan leka detta. Deras lekar är ofta familjerelaterade, deras popularitet och ledarförmåga hängde ihop med att de har fantasi. Det centrala i leken är att de är mer begränsade i sina roller och det var relation mellan dessa. Flickor gillar inte beteende som kan leda till bråk (Olofsson, 1987). Husmoderperspektivet är alltid dominerande för flickor. Genom detta kan de lag mat åt fångarna och poliserna, de är moderliga både i familj - och monster lek. Häst lekarna blir vårdande när de går in i pojkarnas lek, gör de om denna till mer verklighets trogen (Olofsson, 1996). Flickor beskrivs ofta som duktiga och flitiga. De tar ofta rollen som hjälpröken och ordningsskapare, genom hela barnomsorgen. De kan till exempel skapa ordning genom att placeras mellan två pojkar för att

hålla dessa lugna. I förskolan är flickors lekar mer accepterade än pojkars lekaktiviteter. Förskolan stimulerar flickors lek mer, för lekarna är tystare och den blir då mer lämpliga på förskolan. I och med att flickor får klara sig själv mer än pojkar så lär de sig tidigt att bli självständiga. De får ofta uppmärksamhet och uppskattning för att de är söta, för sitt utseende och för sina kläder. Uppmärksamheten de får är för vad de är och inte vad de kan (Tallberg Broman, 2000).

Ordet pojkar förknippar många med brottningslek, fäktningslekar, bilar, klätterträd och hög ljudnivå. Medan om man hör ordet flickor så tänker man på målarböcker, rosa rosetter, pyssel, förtroliga samtal, dockor och bästisar. Svaleryd (2002) säger att det är lätt hänt att tänka och tala om könen i termer av stereotyper. Om man tänker i termer av socialt skapat kön- genus- i en pedagogisk miljö så ser man de mönster man tror pojkar och flickor går efter. Men mängder av pojkar ratar klätterträdet precis som många flickor struntar i den ombonade dockvrån. Istället för klätterträd så går pojkarna och ritat och läser, medan flickorna kastar sig in på fotbollsplanen eller klättrar i träd. Med detta visar man att alla pojkar och flickor inte passar i ett genus mönster. Pojkars lek är långt ifrån någon av de vuxna och i leken springer de, jagar, tävlar och jämför de vem som är bäst. När pojkarna umgås är det ofta i stora grupper långt ifrån en vuxen. I deras lekar är hierarkin stark (Svaleryd, 2002).

Lindqvist (2002) tar upp att pojkar leker mer i stora åldersblandade grupper utomhus, där deras mål är att lyckas och vinna. När de leker använder de hela sin kropp i leken. I leken blir pojkarna ofta högljudda, aktiva och gränsöverskridande detta gör att de får mycket uppmärksamhet och tid i förskolan. Uppmärksamheten är inte positivt utan blir negativ på grund av deras upptränade. När de möter negativ uppmärksamhet ofta blir de osäkra och denna osäkerhet gör att de vill tävla med andra för att känna att de kan något. Maktkampen som uppstår är ofta om att konkurrera om ledarens gunst. Därför uppstår konflikter och ibland lämnar någon gruppen i raseri och besvikelse. Maktkampen står ivägen för fantasin i leken. Trots slagsmål, tårar och nederlag hade maktspelet uppenbar dragningskraft på pojkar (Olofsson, 1996). I lekarna tränar pojkarna ledarskap, kroppsuppfattning, jag känsla, initiativförmåga, självständighet, mod och stryka. Pojkars lek kännetecknas av fysiks aktivitet och tävlingsmoment. De leker hellre i grupp, med konstruktionsleksaker och lekarna är röriga. Pojkar är mer bullriga och tar mer plats, de samlas ofta i hopprummet där de kan hoppa runder. Detta ger dem spatial träning och kroppskontakt. I lekens språk förekommer sällan något som kan demonstrerar rollens sociala egenskaper. Rollerna de tar i leken är far, son, bror

och typiska manliga yrken som brandman, polis och lastbilsförare (Olofsson, 1987). Det språk de använder när det leker är ofta verb så som spring och kom igen (Svaleryd, 2002). I leken är pojkar mer gränsöverskridande. Det skall inte vara vardagsliknande lekarna mera äventyr till exempel Turtels, Zorro, Batman, vilda lekar, bråklekar och krigslekar (Olofsson, 1996). I skolan hörs och syns de mycket, de tar mer plats både verbalt och fysisk. Detta leder till att de får mera tillsägelser än flickor, men de tillåts göra mer. I förskolan tilltalas pojkar oftare med namn och pedagogerna ser dem som individer istället för en grupp. De beskrivs och formas mer individuellt (Tallberg Broman, 2000).

Lindqvist (2002) säger att pojkar deltar i leken mer som du och jag än som vi. Om en pojke är aggressiv och bråkig, kan föräldrarna nog försöka dämpa honom, men å andra sidan måste de ju också i vis utsträckning acceptera det, eftersom han ju inte kan rå för att han är sådan. Om en flicka är aggressiv och bråkig kan man lättare ingripa, eftersom hon ju inte behöver vara sådan. De beteende som uppfattas som uttryck för barnets kön – blir paradoxalt nog-accepterade med större tolerans än de som ses som uttryck för barnets speciella personlighet. Pojkar umgås ofta i stora grupper. I dessa lekar är herakin stark. De tränar ledarskap, kroppsuppfattning, jagkänsla, initiativförmåga, självständighet, mod och styrka. Pojkarnas lek kännetecknas ofta av fysisk aktivitet och tävlingsmoment (Svaleryd 2002). Många undersökningar visar att pojkar leker i stora grupper med en eller två ledare medan flickor leker i små grupper och oftast var för sig. Kvalheims resultat visar på att 70 % av lektiden ägnar de åt pojk- och flicklekar och 30 % åt gemensamma lekar och aktiviteter. Pojkar kämpar för ledarrollen genom att skryta om materiella resurser, styrka, snabbhet och mod. I flickornas lek finns inte så mycket maktkamp om ledarrollen utan den viktiga ledarrollen bland flickorna är den som kan leda leken med anknytning till familjerelationer. Flickor utvecklar ett snällt beteende där de både tar avstånd och beundrar pojkarnas beteende. Flickor kan provocera pojkarna till bus och sen antingen tillrättavisa dem som fröknarna gör eller att springa och skvallra för personalen och ytterligare bekräfta sin snällhet. Skillnaden på pojkars och flickors lek är att pojkar inriktar sin lek mer på saker och handlingar medan flickor riktar in sin lek på vårdande och mänskliga relationer (Odelfors 1996).

2.4 Pedagogernas syn på flickors och pojkars lek

Lekar betraktas gärna som flicklekar och pojklekar, detta sker både i praktiken och i forskningen. Idag ska förskolan inte styra in barnen på typiska kvinnliga eller manliga saker utan barnen ska få leka vad de vill. Men ändå så är förskolan sorterad efter kön. För val av aktiviteter hänger ofta samman med hur vuxna ser på genus och på förskolan möts barnen med olika förväntningar. Pedagogerna möter flickor på ett sätt och pojkar på ett annat. De vuxna förväntar sig att de olika könen ska göra olika saker och styr då in barnen på lekar som passar dem. (Löfdahl, 2004) I läroplanen för förskolan står att barnen ska få upptäcka egna saker inte bara få kvinnosaker eller manliga saker. De ska inte bli sorterade efter vilket kön de har, utan de ska få lov att göra vad de vill utan att bli styrda av könsmonster. Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande skall prägla verksamheten i förskolan. Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) skriver i sin avhandling att i studier kan man finna att daghemspersonalen har en tydlig tendens att ge pojkar mer hjälp, mer beröm och mer detaljinstruktion i daghemspedagogikens skiftande aktiviteter. Studien visar att pojkar faktiskt fick åtta gånger så mycket instruktioner. Daghemspersonalen motiverar det med att flickor är duktigare på att klara sig själva än pojkar, medan pojkar både behöver mer hjälp och mera övervakning för att det inte skall gå över styr. Flickorna sitter ofta i närheten av de vuxna, medan pojkarna är ute på golvet i klättrum och kuddrum. Även när flickorna leker utomhus, verkar det som de leker mer i närheten av de vuxna, ofta vid ytterdörren medan pojkar är bakom huset eller mitt på gården.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1989) hänvisar till Serbin Lisa som tolkar det som ett uttryck för att flickor vet att de bara kan få uppmärksamhet i närheten av de vuxna. Men även om vi tror att missgynnandet av flickorna så småningom kan resultera i att flickorna upplever att de saknar något, tvivlar vi på att det är underskott på kontakt som är den ursprungliga drivkraften. Tvärtom tycks det som om flickorna är ganska nöjda med den typ av intimitet som relation till de vuxna på daghemmet tillförsäkrar dem. Under uppväxten ges flickorna mycket uppmärksamhet för sina yttre attribut, att de är söta och fina i håret. När flickor hjälper till får de höra hur snälla och duktiga de är, vilket leder till att de många gånger identifierar sitt egenvärde med vad de gör för andra och hur de ser ut. Många pedagoger använder sig oftare av ett mjukare tonfall mot flickor och yngre barn. Flickor märker att deras roll ofta är att vara snälla och lydiga, de får gärna rollen som hjälpfröknar och får ibland sitta som buffert mellan aktiva pojkar. När pojkar tillåts ta mer tid och utrymme signalerar det till

flickorna att pojkarna är mer värda och har huvudrollen, flickorna är mindre roliga och mindre intressanta än killarna. I en undersökning av Einarsson & Hultman visas också att ”Duktiga flickor” är de som får allra minst uppmärksamhet i ett klassrum, medan ”duktiga pojkar” får mer uppmärksamhet än övriga pojkar (Svaleryd 2002).

Svensk forskning inom skola och förskola visar att vuxna bemöter flickor och pojkar olika, liksom att flickor och pojkar anpassar sig olika till öppna och dolda regler. Flickor anpassar sig och hjälper fröknarna att hålla ordningen, de blir små hjälpfröknar medan pojkar bryter mer mot regler. På förskolorna finns det ofta rum som är flickrum (dockrummet) och typiska pojkrum (rum för kuddar, ribbstolar och bilar). Den stora utmaningen för förskolan är att hitta aktiviteter och rum som kan möta de båda könen intressen och behov genom detta kan det då bli en gemensam lek (Olofsson, 1987). I dockvrån leker först och främst flickorna, pojkarna däremot håller till i kloss rummet. Men även flickorna kan leka i kloss rummet. Att inte pojkarna väljer att använda dockvrån kan bero på att de har förväntningar på sig att inte leka där. Pojkar ska inte leka med dockor utan med andra saker som bilar. Pojkarna känner av vilka förväntningar som de har på sig till exempel att inte leka i dockvrån. Därför blir det ofta flickorna som leker i dockvrån och har mamma, barnlek. De har ofta mamma, barn lek utan en pappa. Flickorna leker mer den fina leken som de vuxna gillar, de lugna lekarna som blir mer accepterade än pojkarnas vilda lekar. De vuxna är ofta med i flickornas familjelek och visar där tydligt att de gillar denna lek mer än pojkarnas. Ofta blir pojkarnas lek avbruten för den är för stimmig och pedagogerna tycker det blir för stökigt med denna (Nielsen, 2000).

2.5 Jämställdhet i förskolan

Förskolans uppdrag är att motverka traditionella könsmonster och könsroller och ge flickor och pojkar samma möjligheter att välja här i livet. För att klara det måste de vuxnas förhållningssätt gentemot barnen ändras, eftersom barn gör som vi gör. Man säger idag att flickor vill bli som pojkar, men det är inte sant. De vill bara ha samma möjligheter som pojkarna har. Det handlar helt enkelt om att bredda normen för hur man ska vara, både för flickor och för pojkar. Det är pedagogerna som skapar situationen där normerna förs vidare. Barnen är alltid utan skuld. Så länge det finns könsroller så kommer vissa barn att skaffa sig en roll i det spelet av rädsla för att bli bortglömda. För barnen handlar det om att få känna trygghet i gruppen och inte behöva vara rädd för att bli utanför. (Edlund 2006)

I Lärarnas tidning nr 14/2006 går det att läsa om en förskola i Jokkmokk där personalen arbetar för att öka jämställdheten mellan flickor och pojkar. Under tiden som projektet pågått har flickorna fått träna på att vara olika och att hävda sina egna behov. Medan Pojkarna har fått lära sig vänta på sin tur och att konversera. Förskolan inledde projektet med att studera hur de gjorde och vad de sa till barnen. De upptäckte bland annat att flickorna satt oftast och pysslade vid ett bord eller lekte med dockor, medan pojkarna var i lekhallen där de hade gott om plats för rörelselekar eller lekte med bilar. Utifrån detta bestämde pedagogerna och barnen tillsammans att plocka bort alla könsrelaterade leksaker för ett tag. Istället skulle de ha byggmaterial och ordna affär och sjukhus där det varit dockvrån. Det som pedagogerna ville uppnå var att försöka uppmuntra barnen till kreativitet och egna val, för att på så sätt öka jämställdheten mellan flickor och pojkar. (Sundström, 2006)

Förskolan nr 1/2006 tar upp debatten om att det behövs män på i barnomsorgen. På förskolorna handlar det om att män ska vara där för att de är män och på så sätt bidra med något manligt. De ska stå för det manliga perspektivet och de manliga egenskaperna. Men det går emot läroplanen för förskolan (1998) som poängterar att personal i förskolan ska motverka könsstereotyper och traditionella könsroller. På förskolor med manliga förskolelärare som beskrivs i artikeln har de manliga förskolelärarna gjort särskilda saker med pojkarna. Som exempel åka och titta på bilar eller bygga kojor, medan flickorna fått vara inne hos kvinnorna. Detta begränsade båda könen då pojkarna förväntades vara intresserade av samma saker, annars skolades de in i det. Och flickorna stängdes ute. Det som behövs är att titta på den variation av män och kvinnor som finns i personalen och luckra upp föreställningen om att jämställdhet handlar om hur många kvinnor och män som ingår i personalgruppen. (Björkman, 2006)

3 Metod

Vi valde att använda oss av observationer av barnens fria lek för att se hur flickors och pojkars lek ser ut ur ett genusperspektiv. Vi har utfört våra observationer på en kommunal och en privat Montessori förskola i två olika kommuner. Vi valde dessa olika förskolor med helt olika pedagogiker och arbetssätt för att se om det skiljer sig mycket i barnens lek på de olika förskolorna. Men det visade sig att det inte var så stora skillnader på barnens lek på de två olika förskolorna som vi trodde att det skulle vara.

3.1 Problemprecisering

Vårt syfte med det här arbetet är att lägga fokus på hur flickor och pojkar leker ur ett genusperspektiv? Finns det särskilda flicklekar? Finns det särskilda pojklekar? Vad är det som skiljer sig i deras lekar? Och vad finns det för likheter i flickors och pojkars lek på dessa två förskolor?

Vår huvudfråga och problemformulering i rapporten är om flickor och pojkar leker på samma villkor. Leker de samma sorts lekar och med samma saker. Leker barnen lika mycket med kamrater av motsatt kön som med dem av samma kön.

3.2 Urval av förskolor

Vi har utfört våra observationer på två avdelningar för barn 3-6 år, på två olika förskolor. Den ena förskolan är en kommunal förskola som ligger 3 mil utanför Kristianstad. Den andra förskolan är en privat Montessoriförskola som ligger 6 km utanför Helsingborg. Anledningen till att vi valde två just dessa två olika förskolor med två olika pedagogiker och arbetssätt är dels för att vi ville se om det finns någon skillnad på hur barn leker ur ett genusperspektiv på en "vanlig" förskola och en montessoriförskola. Och dels eftersom vi valde att utföra våra observationer under vår Verksamhets Förlagda Utbildning för att få se verksamheten ur ett längre perspektiv. Nu visade det sig att Montessoriförskolan som observationerna utfördes på inte var en "tvättäkta" montessoriförskola, då det inte skiljde sig så mycket åt i pedagogernas arbete på de olika förskolorna. Det som skilde sig var istället materialet som barnen hade tillgång till, men även miljön på Montessori förskolan. I genomgången av observationerna kommer vi att kalla dem för förskola A och förskola B.

3.3 Val av metod

Vi har utgått från kvalitativ metod eftersom det är en metod som innebär att man skapar en djupare förståelse för olika händelser. För att samla in relevant data till vårt arbete så har vi använt oss av observationer vilket innebär att man studerar människornas dagliga liv. Vi har varit observatörer i barnens lek, där vår roll har varit att "skugga" barnen i deras normala miljö. Vi har bevittnat med våra egna ögon hur deras lek har gått till i detalj. Att bibehålla den naturliga miljön är huvudsakliga prioriteringen vid observationer. Den främsta angelägenheten är att minimera störningar så att det blir möjligt att se saker på det sätt det normalt framträder. (Denscombe 2000) Så när vi har observerat har vi gjort det i barnens naturliga vardag och i största möjliga mån försöker man undvika att störa den naturliga miljön då observationerna genomförs. Fördelar med observation är att forskaren använder sig själv som ett redskap. På så sätt behövs det inte så mycket tekniska och statistiska uppbackningar. Det gör att de har bättre förutsättningar att bibehålla den naturliga miljön än andra samhällsvetenskapliga forskningsmetoder. (Denscombe 2000)

Nackdelar med observation är att tillförlitligheten kan ifrågasättas då forskaren använder sig själv som forskningsredskap, dvs. att det är bara just jag som vet vad jag har sett, hört och antecknat. De är då svårt för någon utomstående att kontrollera tillförlitligheten i observationerna. Observationer kan vara en mycket krävande metod när det gäller personligt engagemang och personliga resurser (Denscombe 2000).

3.3.1 Förskola A

Är en kommunal förskola som består av två avdelningar. En för barn 1-3 år och en för barn 3-5 år. Observationerna har utförts på avdelningen för 3-5 åringar, som vi kallar avdelning "A". På avdelningen finns det arton barn, jämt könsfördelat. Och där arbetar det fyra pedagoger, alla kvinnliga, varav två är förskolelärare och två är barnskötare. Den ena barnskötaren arbetar på avdelningen varje eftermiddag och den andra arbetar på avdelningen två eftermiddagar i veckan.

3.3.2 Miljön på förskola A

Avdelningen består av ett lektrum där det finns diverse leksaker som kuddar, hårda och mjuka

djur, bilar, bollar och kapplastavar. I anslutning till det finns ett slottrum där det finns dockor, utklädningsarterialjer och dockservis. Det finns även ett rum med målarverkstad, en soffa att sitta och läsa i och en hylla med spel och pussel. På toaletten där barnen tvättar sig har pedagogerna gjort i ordning ett bord där barnen kan bygga med lego. De äter sina måltider i en stor sal som även fungerar som lekhall för båda avdelningarna på förskolan. De har en stor fin och lummig gård, där barnen kan gunga, klättra, springa, cykla och gräva.

3.3.3 Förskola B

Är en Montessori förskola och skola. I samma byggnad finns: en 1-3 års avdelning, två 3-5 års avdelningar och skola från förskoleklass till årskurs 6. Observationerna har utförts på en av 3-5 års avdelningar som vi kallar "B". På avdelningen finns nitton barn, majoriteten flickor. Och där arbetar tre pedagoger, två kvinnliga och en manlig. Varav två är Montessoripedagoger för barn 0-6 år och en är barnskötare.

3.3.4 Miljön på förskola B

Avdelningen består av ett blått byggrum och ett rosa dockrum. De har även en stor hall som delas med andra avdelningen (för 3-5 åringar) som används till att leka och lära i. Utöver det har de ett stort rum som de äter alla sina måltider i samt kan användas till att sitta och rita. I rummet finns också en soffa som barn kan sitta och läsa böcker i. Förskolan har en stor fin gård där barnen kan gunga, klättra och cykla.

Det speciella med Montessori förskolan är materialet som barnen har att tillgå och övningarna som de kan göra med dem. Förutom det vanliga som finns på de flesta förskolor så finns här mycket material som barnen kan öva vardagsövningar med. Varje övning finns på en bricka som barnen enkelt kan hämta själva. Några exempel på övningar är: På en bricka finns det snäckor, en skål och en tandborste och här ska de tvätta snäckorna med tandborsten. På en annan finns det spegel, trasa och sprayflaska så att barnen kan putsa spegeln. Ytligare en annan bricka innehåller en tvål, en skål och en handduk där de kan tvätta händerna. Och så den övningen som är populärast bland barnen är en bricka med en stor skål, visp och sugrör. Där barnen ska fylla skålen med vatten och diskmedel och sen kan de antingen vispa eller blåsa i sugröret så det blir bubblor.

De har ett stort rum ihop med den andra avdelningen där det finns olika redskap till när man ska lära sig siffror, bokstäver, färger, lägesmått, läsa och skriva. Det finns sammanlagt fyra låga bord och ett högt bord. Allt finns i barnens nivå. Det finns olika djur, fakta böcker. Det är i detta rum som de lär sig olika saker. Annan bricka finns det två tillbringare och en tratt, här ska de hälla vatten som är färgat med karamellfärg genom tratten först till den ena tillbringaren och sen den andra.

Inne i stora rummet finns det små boxar med 12 kort 6 med bilder på och 6 med tillhörande ord, genom att se bilden och sen ordet kan de koppla ihop orden och lättare kunna läsa ordet men innan de kan lösa dessa boxar måste lära sig bokstäverna först. När de kan läsa ordet utan att ha hjälp av bilden ska de skriva av ordet i sin skrivbok och måla av en eller flera av bilderna. Där finns plattor där man med whiteboard pennor följer linjer och olika mönster. Klossar där man tränar på vad som är störst och vad som är minst.

3.4 Genomförande

Vi valde att använda oss av observationer av barnens fria lek för att samla in relevant och användbar data till vår problemprecisering. Som enligt Denscombe (2000) är ett bra tillvägagångssätt när den huvudsakliga prioriteringen är att bibehålla den naturliga miljön och minimera störningar. För att det ska bli möjligt att se saker på det sätt som det normalt framträder.

Så när vi har observerat har vi gjort det i barnens naturliga vardag och i största möjliga mån försöker man undvika att störa den naturliga miljön då observationerna genomförts. Observationerna har utförts på så sätt av vi har varit åskådare när barnen har lek, vi har då suttit en bit ifrån och antecknat vad barnen lekt och sagt. De flesta observationerna avbröts antingen av samling, annan aktivitet eller för att barnen undrade varför vi satt där och antecknade. Namnen som nämns i observationerna är tagna namn.

I redovisningen sammanfattar vi och redovisar endast utvalda delar av våra observationer. Vi har skrivit ihop de observationer som är väldigt lika varandra och valt ut de som sticker ut ur mängden. I redovisningen framkommer det inte på vilken förskola händelsen utspelar sig detta för att bibehålla förskolans och personernas anonymitet.

Vi valde ut ett barn av varje kön i åldern tre till fem år på både förskola A och B. Varje barn

har observerats under två dagar, vi har på så sätt haft 24 observationer på tolv barn att utgå ifrån. I redovisningen har vi sen valt ut de observationer som vi tycker varit mest givande. Det ger givetvis ingen generell bild av hur flickor och pojkar leker ur ett genusperspektiv annat än på just dessa två förskolor. Anledningen till varför vi valde att göra just observationer är att det ger en direkt återskapande av händelsen. Som står i Denscombe (2000) observation erbjuder samhällsforskaren ett mycket påtagligt sätt att samla in data. Det är inte beroende av vad människor säger att de gör, eller vad de säger att de tänker. Istället bygger det på ögats observation av händelser det vill säga vad vi sett, hört och noterat under våra observationer.

Efter att alla observationer genomförts satte vi oss ner tillsammans för att sammanställa likheter, skillnader, gemensamma mönster och utmärkande saker i våra observationer. Vi skrev ihop observationer som påminde väldigt mycket om varandra, och skrev om namnen på barnen för att bibehålla deras och förskolans anonymitet.

Anledningen till att vi inte redovisar alla observationer i rapporten är att flertalet var väldigt lika och det då hade känts som upprepning. Vi har valt att redovisa de observationer som vi har kunnat koppla till litteraturen, antingen genom att de överens stämmer med litteraturen eller att de visar på motsatsen.

Patel och Davidsson (2003) menar att det är en fördel att använda sig av mönster i den insamlade data. För att på så vis kan man kategorisera in dem under väl valda kapitel, vilket gör det lättare för läsaren att ta del av informationen som har uppkommit. Vi fann följande mönster och detta blev resultatets åtta olika avsnitt, som är följande: Barnen vet vilka saker som är tänkta för dem, Flickor leker husliga familjelekar, Pojkar tävlar och mäter sig med varandra, Vilda flickor och lugna pojkar, Gemensamma lekar, Leker samma lekar men på olika villkor, Djurlekar är gemensamt i flickor och pojkars lek och Flickor bestämmer och är ”lillfröken”.

3.6 Etik

Observation kan vålla vissa etiska problem för forskaren. De som observeras ger inte sitt samtycke, utan observationerna genomförs utan deras medvetande om det. Då de inte har någon möjlighet att ge sitt ”informerade samtycke”. (Denscombe, 2000) Barnen som vi har observerat har getts möjlighet att ge sitt samtycke eftersom de varit medvetna om att vi har

observerat dem. Däremot kanske barnen har varit för små för att egentligen förstå om de velat ge sitt samtycke eller inte då de är vana att göra som vuxna säger till dem.

Vi tror att barnen som vi har observerat kan ha känt sig aningen obekväma i situationen. Det har märkts genom att vissa har slutat leka när de har upptäckt oss. En del barn har inte märkt att vi observerat dem eftersom de har varit så "inne" i sin lek, medan andra barn har velat ha med oss att leka med dem. Om de studerade känner så här så kan vi som forskare hävda att vissa etiska normer följdes om att det går att vissa att ingen av de studerande blev lidande till följd av observationen. Kopplat till detta går det att säga att den deltagande observationen genomfördes på ett etiskt sätt, om forskaren kan vissa att de involverades identitet aldrig avslöjades. (Denscombe, 2000)

Det är oerhört viktigt att man informerar de deltagande om syftet med studien samt hur materialet kommer att användas. De skall vara införstådda i att materialet från observationerna endast kommer att användas till det bestämda syftet och därefter kommer det insamlade materialet att förstöra. (Patel och Davidsson, 2003). Vi informerade pedagogerna om vad vi skulle arbeta under den verksamhets förlagda utbildning genom att ha telefonkontakt och även träffa dem inför VFU: n. Under dessa samtal gick vi noggrant igenom vad, hur och varför vi skulle göra detta arbete och handledarna kom även med tips och idéer. Barnen på förskolorna informerades genom att vi första dagen som vi träffade dem presenterade oss själva och vad vi skulle arbeta med under vår tid hos dem. Föräldrarna informerades genom att vi satte upp en informationslapp på insidan av ytterdörren där vi berättade om oss själv och om vårt arbete. Men även genom att vi diskuterade med föräldrarna, hur mycket som diskuterades fick styras av föräldrarnas intresse.

Pedagogerna på de båda förskolorna var väl insatta i processen med våra observationer och vad de skulle användas till. De visste att deras identitet var skyddad, att materialet skulle förstöras efter samanställning av rapporten och att de när som kunde dra sig ur och säga att de inte ville vara med längre. Men istället visade pedagogerna ett stort intresse av våra observationer och sa även sig vara intresserade att läsa det färdiga resultatet i denna uppsats. Även barnen var insatta i varför vi så ofta satt med papper och penna och antecknade vad de gjorde. Barnen visade stort intresse för vad vi gjorde, särskilt i början då var närvaro till viss del störde deras naturliga lek. Deras reaktioner var enbart positiva och ju längre tid gick, desto mer vana blev de av att vi observerade dem.

Föräldrarna var däremot inte lika insatta i processen mer än att de visste om att vi gick sista terminen och genomförde vissa undersökningar inför ett uppsatsarbete. I samråd med våra handledare beslutades att närmre information till föräldrarna inte behövdes då deras identitet var så skyddad och materialet endast skulle användas till att sammanställas i vår rapport. En del föräldrar visade däremot stort intresse av vårt arbete bland barnen och diskuterade detta med oss vid lämning och hämtning av sitt barn. Vi fick enbart positiva reaktioner från pedagoger och barn såväl som föräldrar. Vi skyddar personernas anonymitet genom att vi ser till att allt material som använt till denna uppsats inte hamnar i någon annans händer än våra. Och efter att materialet sammanställt i uppsatsen så förstörs original papperna.

Enligt vetenskapsrådet handlar inte etik om regler och lagar utan att skapa en medvetenhet och en diskussion om hur man ska handla. På lång sikt har de etiska synpunkterna stor vikt i forskningen i och med att på lång sikt har den en stor betydelse för samhället. Det är en viktig uppgift att hålla igång den etiska debatten enligt vetenskapsrådet, som vi hittade under (Vetenskapsrådet, 2001).

3.7 Metodkritik

I vårt arbete behandlar vi både ny och gammal litteratur, mestadels ny eftersom det på senare tid har bedrivit mycket forskning kring genus och jämställdhet. Även om vi använt litteratur som är några år gammal så anser vi att den är relevant för vårt arbete och har tillfört oss kunskap som har fört arbetet framåt. All litteratur som vi har behandlat och ställt mot varandra detta arbete anser vi vara relevant för arbetet och har bidragit till att föra vår studie framåt.

Våra observationer valde vi att genomföra under vår Verksamhets Förlagda Utbildning vår sista termin på Högskolan i Kristianstad. Att vi valde att genomföra alla observationerna under vår VFU beror på att vi ansåg att det skulle vara bra och intressant för arbetet med två helt olika pedagogiker som en kommunal förskola och en privat montessoriförskola. Men också för att vi skulle få se verksamheten ur ett genusperspektiv under en längre sammanhängande period, i detta fall fem veckor. Det är givetvis omöjligt för mänskliga ögat att både se allt som förekommer i leken och samtidigt uppfatta kommunikationen i leken utan att något faller bort. Att videofilma barnens lek skulle ha varit ett bra komplement till våra

observationer, för att på så sätt få ut ännu mer av våra observationer. Anledningen till att vi trots det valde att inte videofilma barnens lek är huvudsakligen för att alla våra observationer har skett spontant under vår tid på förskolan. Om vi varje gång vi hittat ett bra tillfälle att observera först skulle gå och hämta en videokamera och börja filma så hade risken varit att vi missat för mycket av leken, eller att barnen lekt färdigt innan vi hunnit tillbaks. Då hade det inte varit lika lätt att bibehålla den naturliga miljön och minimera störningar som är den huvudsakliga prioriteringen vid observationer för att kunna se hur saker normalt framträder. Istället har vi hela tiden haft en penna och ett papper i fickan som har gått snabbt och lätt att plocka fram för att på så sätt varit förbereda att observera när och var som helst.

Arbetsprocessen har gått till så att vi först valde ut och läste relevant litteratur till vår problemformulering. Vi tog ut det vi tyckte var väsentligt ur litteraturen och använde det i litteraturgenomgången. Våra observationer genomfördes under vår verksamhetsförlagda utbildning på varsin förskola. Totalt observerades 12 olika barn, lika många flickor som pojkar, och varje barn observerades under två hela dagar. Efter att alla observationer var utförda satte vi oss ner tillsammans och läste vi igenom dem, samt sorterade dem i kategorierna likheter, olikheter och ”skiljer sig från mängden”. När vi sedan skrev ut observationerna i empiriavsnittet så skrev vi samman de som påminde mest om varandra. Dels eftersom de flesta observationerna var väldigt lika varandra men även för att ytligare skydda de observerades identitet. Slutligen kopplade vi våra observationer till litteraturen och diskuterade det för att sedan skriva det som ett diskussionsavsnitt.

4 Resultat

Efter att vi har bearbetat våra observationer kommer vi nu att presentera resultatet av vårt material i sju avsnitt. Enligt Patel och Davidsson (2003) är det med hjälp av kategorier eller avsnitt enkelt för läsaren att ta del av det insamlade materialet. De följande avsnitt är: Barnen vet vilka saker som är tänkta för dem, Flickor leker husliga familjelekar, Pojkar tävlar och mäter sig med varandra, Vilda flickor och lugna pojkar, Gemensamma lekar: Leker samma lekar men på olika villkor, Flickor bestämmer och är "lillfröken" och Djurlekar är gemensamt i flickors och pojkars lek.

4.1 Barnen vet vilka saker som är tänkta för dem

Barnen som vi har observerat är alla mellan tre och fem år. Trots sin unga ålder så har de ändå fullständig koll på vad som anses vara flickigt och pojkgigt både när det gäller kläder, leksaker och annat i vårt samhälle. Ett exempel från våra observationer där två pojkar som båda är fem år sitter tillsammans och tittar i en leksakskatalog, visar tydligt att barnen har fullständig koll på vilka leksaker som är tänkta just för dem.

Linus och Isac sitter i en soffa och tittar i en leksakskatalog. De bläddrade snabbt förbi allt som är rosa. "Det är bara "flicksaker" säger båda pojkarna. När de kommer till de blåa sidorna säger de: Här är "pojksakerna" och så börjar de peka ut olika tv-spel som de vill ha. Det som den ena pekar på och vill ha, vill även den andra ha och tvärtom.

Linus: Den ska jag ha, å den, å den

Isac: Jag också, jag ska köpa allt här

Linus: Jag också.

Här kan vi tydligt se hur de två pojkarna tycker det är helt självklart vilka sidor med leksaker som är tänkta för dem. De bläddrar förbi de rosa sidorna utan att ens så mycket som stanna upp och titta på leksakerna som finns där. Och inte förrän de blåa sidorna kommer så stannar de upp och börjar kolla efter vilka leksaker som de vill ha.

4.2 Flickor leker husliga familjelekar

Under våra observationer har vi sett att flickor väldigt ofta omsatt leken till att bli en

familjesituation, antingen genom att de varit till exempel mamma- och barnhästar. Eller att de lekt att de bor i hus och tvättar, städar, lagar mat och gjort andra vardagliga saker som barnen antagligen är vana att de sin mamma eller pappa göra.

Två flickor som båda är 4 år gamla har klätt ut sig till papegoja respektive katt och leker en vardaglig familjesituation där de äter och sover. Men efter en stund övergår leken till att flickorna blir prinsessor som ska på drakjakt.

Ebba har klätt ut sig till papegoja och sitter i dockrummet och leker, Nina klär ut sig till en katt och går in till Ebba. De sitter vid bordet och låtsas äta.

Ebba: Du... papegojor härmas.

Nina: Jag vill inte bli härmad

Ebba: säg det till papegojan då... Krrrrra

Nina: krrrra

Ebba: nu härmas du... Du ska säga Mjau”

Nina: mjau

Ebba: Nu blev det natt, så vi ska sova. Båda barnen lägger sig ner och låtsas sova. Efter en stund säger Ebba: Nu är det morron, så nu vaknar vi. Nu ska vi göra frukost.

De sätter sig återigen vid bordet och låtsas äta medan de säger till varandra: krrrra, mjau, krrrra. Efter en stund bestämmer de sig för att vara prinsessor istället och att de ska fånga en farlig drake. Ebba börjar sjunga vad som händer i leken och Nina försöker sjunga med så gott hon kan: ”vi ska fånga en drake, för vi är så duktiga. Vi kan gå in i eld. Drake, drake drake. Lalala lala lala lalala.” ”Och när vi fångat draken blev han väldigt arg. Och sen så blev han väldigt ledsen. Då släpper vi honom och då blir han en väldigt snäll och duktigt drake. Ojojo ojojoj ojoj”.

En rimlig tolkning är att flickorna omsätter sin djurlek till en familjesituation. Där papegojan och katten äter och sover tillsammans. Efter en stund övergår dock leken till att flickorna blir prinsessor som ska ut på drakjakt.

Ett annat exempel med tre jämgamla flickor som lekar att de bor i ett hus visar på att flickorna leker att de gör vardagliga saker såsom att laga mat, tvätta och ta hand om barn.

Mira, Liv och Nova leker i lekrummet.

Mira: Kolla vad jag bygger, jag gör ett slott.

Nova: Kan man flytta in direkt?

Mira: Ja, men först måste vi köpa leksaker till barnen. Jag är ett barn, jag har mycket

pengar. Mira går iväg och låtsas att hon handlar, när hon kommer tillbaks säger hon: Nu har jag köpt skorsten och tak. Jag ska gå hem och flytta in i mitt hus. Hon låtsas sen att hon flyttar in i ett hus på förskolan som är byggt av skärmväggar. Inne i huset leker hon att hon tvättar. Mira frågar sina kompisar om de vill komma och hälsa på henne och dricka kaffe.

Mira: Kom nu... Jag har flyttat in. De andra två flickorna vill inte komma in i hennes hus men efter en stund så kommer de in i Miras hus och dricker kaffe. När de har druckit upp sitt kaffe så bestämmer sig för att de ska lägga sig och sova istället.

Här kan vi tydligt se hur leken övergår till att bli en typisk familjelek där flickorna leker att de bor i huset och utför husliga vardagssysslor som de antagligen har sett sin mamma eller pappa göra hemma.

4.3 Pojkar tävlar och mäter sig med varandra

Vad vi har kunnat se i våra observationer så har pojkarnas lek varit vild, snabb och ofta tävlingsinriktad. De har tävlat och mätt sin styrka mot varandra för att se vem som är starkast i gruppen. Den som är starkast är sedan den som varit ledare över de andra och bestämt vad som ska lekas och vilka om fått vara med. Ledaren har även varit den som har fört handlingen i leken framåt antingen genom att bestämma själv eller genom att bestämma vilket av de andra barnen som fått bestämma vad som ska hända näst. Ledaren för gruppen har inte hela tiden varit samma barn utan har varit olika beroende på grupp sammansättning för tillfället. Men vi har märkt att en del barn har haft mer ledarinstinkt än andra och fått vara ledare vid flera tillfällen. Medan en del barn inte har varit ledare vid något enskilda tillfälle eller inte alls. I exemplet som följer här nedan med de tre jämngamla pojkarna visar på hur det kan se ut när barnen leker att de slåss med varandra för att på så sätt se vem som är starkast och får bli ledare över gruppen.

David, Calle och Oliver, leker att de är hundar. De brottas, drar omkull varandra och skriker. Det ser ut som ett allvarligt slagsmål men alla 3 tycker det är jätte kul. Den enda kommunikationen som förekommer mellan barnen är: wah, ahhh, uhh, osv. Efter en stund kommer en fröken och säger till dem att lugna ner sig och spela ett spel istället.

I den här observationen ser leken (slagsmålet) ut att vara på blodigt allvar, och om man som pedagog kommer in och ser en sån här situation går det oftast på ren automatik att bryta leken

för att inte någon ska skada sig. Därför är det inte så konstigt att pedagogen inte detta exempel reagerar som hon gör. Men om man sitter som vi har gjort vid sidan om och observerar leken så ser man tydligt att pojkarna har roligt då de skrattar och ändå är så pass försiktiga att de lugnar ner sig när det blir för vilt.

I ett annat exempel där ledaren redan har blivit utsedd och barnen är i full färd med att leka tillsammans kan vi visa på hur et kan se ut då ett av barnen fått iklädda sig rollen som ledare för gruppen. Pojken i exemplet här nedan, Roy 5 år, är för sina kompisar en självklar ledare för gruppen. Roy bestämmer alltid vilka som får vara med och leka, vad de ska leka och även handlingen i leken. De andra barnen gör för det mesta som Roy vill, men ibland är det något som försöker sätta sig emot och tävla om ledarrollen. I just denna observation så försöker ett annat barn sätta sig emot Roys vilja och bestämma handlingen i leken.

Roy leker med kuddar i lekrummet tillsammans med några andra pojkar. De skriker och för ett himla oväsen. De kommer in en fröken och sätter sig hos dem och då blir det genast lugnare. När fröken går blir det återigen hög ljudnivå, alla vill bestämma. Roy bestämmer hela handlingen i leken: Tim nu är du en bebiskatt. – sen sa du till hunden. Ett annat barn försöker bestämma vad som ska hända och då skriker Roy argt: VÄNTA TILLS JAG SÄGER TILL. Så säg det nu! Roy blir jätte arg när någon annan försöker bestämma, det ska enbart vara på hans villkor

En rimlig tolkning här är att Roy redan är en självklar ledare för gruppen, men ett av de andra barnen försöker ändra på det genom att själv försöka bestämma lite. Roy blir arg eftersom han anser sig som den självklara ledaren och tycker inte att något av de andra barnen ska sätta sig emot hans vilja. Antagligen beror hans ilska även en del på att han känner sig ”hotad” av att någon annan försöker konkurrera med honom.

4.4 Vilda flickor och lugna pojkar

Det är inte bara pojkarna som leker vilt och för oväsen, det kan givetvis även flickor göra. Men många gånger när flickor och pojkar leker tillsammans så tar pedagogerna för givet att det är pojkarna som för oväsen. Som när Disa, fyra år, leker ensam att hon är katt och för ett väldigt liv. Ingen säger till henne att hon ska lugna ner sig, men när några pojkar ansluter till leken så dröjer det inte länge förrän en pedagog kommer och

säger att de måste lugna ner sig. Indirekt i denna situation så ber pedagogen Disa att vara hjälpfröken och säga till pojkarna att lugna ner sig.

Disa är utklädd till katt. Hon springer, kryper runt, slänger sig på golvet, rullar runt, sitter och låter högljutt som en katt. Efter en stund ansluter två pojkar till leken, det varken högre eller lägre ljudnivå. Men ändå dröjer det inte länge förrän det kommer en fröken och säger till Disa: du får säga till pojkarna att lugna ner sig.

I denna observation är det tydligt att pedagogen tar förgivet att flickor inte kan leka vilt och föra oväsen, men så fort hon ser och hör att det är pojkar med i leken så går hon in och ber dem lugna ner sig.

Givetvis så leker inte alltid pojkarna alltid stimmigt och skrikigt när de leker tillsammans med andra pojkar. Teo, fyra år, är ett bra exempel som visar att även pojkar kan sitta ner och leka lugnt och sansat.

Teo sitter tillsammans med fyra andra pojkar och leker med hårda plastdjur. Han sitter tyst och snällt och plockar bland dem och leker. Efter en stund säger han högt för sig själv att han ska bygga ett slott av träklossar till sin drake. De andra pojkarna frågar om de får vara med och bygga. Det får de, så alla fem hjälps åt att bygga. Det blir högljutt och vilt när de bygger, men Teo fortsätter att leka lugnt och tyst vid sidan om de andra barnen.

En rimlig tolkning är att Teo leker bredvid de andra barnen och inte med dem. Därför fortsätter han att leka lugnt och stillsamt trots att de andra pojkarna leker vilt runtomkring honom. När pojkarna tillsammans börjar bygga på sitt slott av klossar så verkar Teo tycka att leken blir för vild för honom och fortsätter då att leka sidan om igen.

4.5 Gemensamma lekar

Många gånger när vi har satt oss ner för att observera en lek som har sett ut som att vara gemensam lek för flickor och pojkar så har det snabbt visat sig att flickorna har lekt för sig och pojkarna för sig, men i samma rum. Givetvis så har vi i våra observationer sett att flickor och pojkar även lekt gemensamt. När de leker tillsammans så är leken oftast till att börja med vild, men kanske inte så vild som när det bara är pojkar som leker tillsammans. Efter ett tag

harr leken övergått till flickornas mer lugna lek och då har den blivit en mamma-pappa-barnlek. Exemplet från observationen som följer här nedan, där en flicka och en pojke båda 5 år gamla leker tillsammans visar på hur leken till att börja med är på pojkens villkor. Men flickan lyckas styra över den till att bli en familjesituation.

Max och Sara leker i stora halen med dinosaurier, Max låssades att det var Pokémon de lekte.

Max: Masken luktar inte gott den är giftig.

Sara: Jag ska skydda dig, du är min kompis

Max: Ja men han är giftig

Sara: Men inte mot mig. Sprutar du gift på mig om jag skrattar åt dig?

Sara skrattar åt Max på en leksamt sätt och han låtsas spruta gift på henne samtidigt som han säger: Vi är kompisar

Sara: Jag är din vän, får jag vara din mamma?

Max: Okay

Sara: Hej älskling

Max: Nu måste jag sticka

Denna observation är ett tydligt exempel på hur leken kan se ut när en flicka och en pojke leker tillsammans. Till att börja med så är leken på Max villkor och de leker att de sprutar gift på varandra. Men efter ett tag lyckas Sara få över leken på sina villkor så att de istället leker att de är mamma och barn.

4.5.1 Leker samma lekar men på olika villkor

Att flickor och pojkar leker med samma saker men på olika sätt både i handling och i tanke fick vi se ett jätte bra exempel på under våra observationer. På förskolan finns en hylla med material för att öva på vardagliga situationer, som i detta fall att lära sig ösa. Jesper och Maria, båda 4 år, sitter och leker med materialet dock inte samtidigt.

Jesper sitter vid bordet han har två skålar framför sig, den ena med linser i och den andra tom och så har han en sässlev. Han säger till sig själv: Lite till dig, nu fick du för mycket. Och så tar en skopa från skålen och ser fundersamt på slev. Jesper: Nä du får allt. Och så slevar han över alla linserna till den andra skålen. Han ler och säger nöjt: Nu vann jag. Maria sitter med samma övning. Hon håller ut alla linserna på brickan och sätter skålarna på var sin sida om brickan. Hon säger till sig själv: En skopa till dig och en till dig. Samtidigt som hon håller varannan slev i den högra och varannan i den vänstra, tills det är

lika mycket i båda skålarna. När hon är klar ser hon på dem och säger: Nu vann ni båda.

För Jesper verkar det vara en självklarhet att en måste få alla linserna och därmed vinna, man kan säga att han tävlar och mäter sig till och med när han är själv. Medan Sara har en annan taktik, med att först hälla ut alla linserna och sen hälla lika mycket i båda skålarna så att båda kan vinna.

Adam och David, båda 5 år, är två pojkar som alltid leker tillsammans, det gör även Maria och Jesper, båda 4 år. Adam och David brukar oftast leka väldigt stämmigt medan Maria och Jespers lekar är lugnare.

Adam, David, Maria och Jesper cyklar ute på gården.

Adam säger till David: Du springer och jag cyklar

David: Ja men då får du cykla fort annars vinner jag

Adam och David skriker och ger sig iväg: Här kommer vi. Se upp!

De är nära att krocka med Maria och Jesper som säger: Se er för, Ni kör ju på oss

Adam och David: Förlåt, Men vi var så snabba

Jesper och Maria: Vi är snabbare för vi har snabbecykeln

Adam och David: Men vi har racer cykeln och är snabbare än er

Alla barnen funderar en stund, sen säger de: Vi är lika snabba och ger sig iväg i en rasande fart

En rimlig tolkning i denna observation är att Adam och David tävlar med varandra. Efter att de varit nära att krocka med Maria och Jesper så försöker de utmana dem att tävla, men istället så anpassar de leken till en lugnare nivå som passar alla fyra barnen.

Det som vi har sett varit allra mest utmärkande gemensamt i flickors och pojkars oavsett om de har lekt könsblandat eller inte är att de väldigt ofta lekt att de varit något djur. Leker med andra flickor så leker de ofta med djur och att de är djur. De kryper runt, morrar och betar sig som djuret de föreställer.

Precis som vi skrivit tidigare om att flickor leker att de är djur, så har vi i många av våra observationer sett att pojkar också leker att de är djur. Precis som flickorna så kryper/springer de runt, låter och betar sig som djuret de föreställer. Men oftast har de föreställt lite farligare djur som dessutom låter högt t.ex. leoparder, lejon och dinosaurier. När Tor 5 år leker att han

är en leopard så omsätter han leken till att bli en familjelek, precis som vi många gånger sett att flickorna gör i sina lekar.

Tor är utklädd till en leopard och kryper runt och morrar, efter en stund tar han en käpphäst och går iväg med. Detta är leopardens mat säger han och springer sen iväg till några andra flickor och pojkar som leker gemensamt i ett annat rum. Där inne kryper de runt, morrar och skriker högt och jagar de andra barnen som befinner sig i samma rum. Tor: Vi bygger en boplats till leoparderna. Jag är storebror leopard, och detta är mina bebisar. Och så visar han tre dockor som han hämtat i dockrummet.

Här kan vi se att när flickor och pojkar leker gemensamt så leker de att de är djur. I leken är det många pojkar vilket säkert bidrar en del till att nivån i leken är stimmig och högljudd. De leker även på vilket som brukar vara flickornas villkor nämligen att de är en leopardfamilj som bor tillsammans. Tor som är storebror leopard tar på sig ansvaret att leta mat och passa leopardbebisarna.

4.5.3 Flickor bestämmer och är ”lillfröken”

I flera av våra observationer har vi sett att när flickor leker tillsammans med pojkar så har det alltid varit flickorna som bestämt handlingen i leken, och det har alltid varit den flickan som är äldst som har bestämt över övriga flickor. Ett bra exempel ur en observation när en flicka bestämmer vad som ska hända är när Anna och Karl som är 4 år leker att de är ponnyhästar. Anna bestämmer hela tiden vad som ska hända här näst, och Karl gör som hon bestämmer. Han frågar hela tiden när de leker: Vad ska vi göra nu? Vad hände sen? Så man kan anta att han trivs med att Anna bestämmer, annars borde han ha satt sig på tvären och gjort tvärtom.

Anna och Karl båda 4 år kryper runt och morrar på golvet. De leker att de är ponny, och sjunger ”lunka på”. Anna: Vi lägger oss en stund, ponnyhästarna blev trötta nu. Nu är vi inte trötta längre, vi ska galoppa hem till stallet. Och så reser de på sig och galopperar iväg. Anna bestämmer hela tiden vad de ska göra och Karl lyder snällt. Men han frågar också hela tiden ”vad ska vi göra nu”?

I denna observation kan vi se exempel på både att den gemensamma leken är en djurlek och att det är flickan, Anna, som bestämmer. Karl fogar sig snällt efter vad Anna bestämmer och verkar dessutom trivas bra med det.

Något som vi i våra observationer sett att flickor och pojkar gör tillsammans är att läsa och lyssna på sagor. Ofta har då flickan tagit på sig rollen som ”lillfröken” och läser ur boken för pojken, hon bestämmer även över pojken vad han får göra och inte göra. Som när Milla och Albin, båda 4 år, sitter och läser tillsammans. I observationen med Milla och Albin så är leken helt och hållet på Millas villkor då hon bestämmer vad Albin får göra och han snällt rättar sig efter vad hon har bestämt.

Milla och Albin sitter i soffan och läser böcker. Milla läser högt och pratar och pratar hela tiden. Emellanåt går hon iväg och hämtar en ny. Efter en stund börjar hon istället för att läsa sjunga om bokens innehåll. Albin börjar också sjunga, då blir Milla arg. Hon säger att det bara är hon som får sjunga. Hon går och hämtar en ny bok, sätter sig och fortsätter att sjunga.

Här kan vi tydligt se att Milla har tagit på sig rollen som fröken och gör precis som hon är van att fröken brukar göra när de har läsestund. Nämligen både att välja bok som ska läsas men också bestämma att de ska sjunga istället för att läsa. Eftersom Albin inte protesterar så kan vi anta att han trivs med att Milla bestämmer över honom.

4.6 Slutsats

Problemformulering som vi utgått från i vårt arbete och försökt finna ett svar på är om flickor och pojkar leker på samma villkor. Med samma villkor menar vi om leker de samma sorts lekar och med samma saker. Leker de lika mycket med kamrater av motsatt kön som med dem av samma kön. För att få svar på vår problemformulering har vi både i våra observationer och litteraturbearbetningen utgått från några frågor. Frågorna som vi har tagit upp tidigare i arbetet är: Hur leker flickor och pojkar ur ett genusperspektiv? Hur skiljer sig flickors och pojkars lek? Finns det särskilda flicklekar? Finns det särskilda pojklekar? Vad finns det för likheter och skillnader i flickors och pojkars lek på dessa två förskolor?

Utifrån våra observationer på dessa två förskolor om hur flickor och pojkar leker ur ett genusperspektiv. Så visar det på att flickor och pojkar leker till stor del i samma sorts lekar men på olika villkor. Med det menar vi att på dessa två förskolor lekte både flickor och pojkar lekar där de själva föreställde och imiterade något djur. Vid en observation och i andra lekar utanför observationerna kunde man se att det ofta var en flicka som var äldre som bestämde vad som skulle hända. Skillnaden var att oftast lekte pojkarna att de var stora farliga och

snabba djur som leoparder, lejon eller dinosaurier. När det gällde typiska pojklekar är de oftast vild, tävlingsinriktad och högljudd. Pojkarna mätte sin styrka mot varandra för att se vem som var starkast och därmed ledaren i gruppen. Flickorna lekte oftast att de var djur som katter, hundar, hästar eller fåglar. Det man kunde se som typisk flicklek var att flickorna oftast omsatte de lekar de hade med pojkarna till en familjesituation där det var till exempel mamma och bebis hund. Ofta gjorde de vardagliga saker som att äta, tvätta och städa oavsett om de lekte att de var människor eller djur.

En likhet på dessa två förskolor var att flickor och pojkar lekte för det mesta i samma rum men inte så ofta gemensamt. Vanligast var att de barnen lekte tillsammans med kamrater av samma kön. Vad vi har kunnat se i våra observationer så har kompisens ålder varit av större vikt än kompisens kön. Då barnen nästan uteslutande lekte med kamrater i samma ålder som sig själv, men ibland lekt med en kamrat av motsatt kön. Det vill säga att barnen hellre skulle ha valt en lekkamrat i samma ålder av motsatt kön än en yngre kamrat i samma kön som sig själv. Men det vanligast var att barnen lekte med någon som var både lika gammal som sig själv och av samma kön. I en del fall lekte de ihop men på olika villkor. När flickor och pojkar lekte gemensamt så var leken till att börja med vild som den brukade vara när pojkarna lekte för sig. Men efter ett tag övergick leken till att bli lugnare och ofta en familjelek så som den brukade vara när flickorna lekte för sig själva. Flickor och pojkar är medvetna om vad som är flickigt och pojkigt, när de två femåriga pojkarna tittar igenom en leksakskatalog och hoppar över det som är typiskt tjej så kan man se att de ser en skillnad mellan flicka och pojke leksaker.

5 Diskussion

I diskussionen kommer vi att ställa resultatet i relation till tidigare forskning. Som vi har nämnt i litteraturen skriver Olofsson (1987) att man inte behöver var i en barngrupp någon längre stund för att se att pojkar och flickor leker på olika sätt och väljer olika leksaker. Och i början av vårt arbete med denna uppsats så tycket vi att detta påstående var helt fel, eftersom det såg ut som att flickorna och pojkarna på dessa två förskolor lekte tillsammans större delen av tiden. Men efter att vi hade genomfört observationerna och börjat resonera om dem, så såg vi att det som Olofsson skriver stämmer väldigt bra. Eftersom våra observationer visar att flickor och pojkar visserligen leker i samma rum, men oftast inte med varandra eller samma lekar. Då det i våra observationer har framkommit att det kan verka som att flickor och pojkar leker gemensamt i samma rum, men vid en noggrannare observation visar det sig att de i själva verket oftast leker flickor eller pojkar var för sig. Den som är äldst och starkast oberoende kön av barnen är också oftast den som är ledaren i gruppen.

I våra observationer har vi sett att flickor och pojkar är väldigt lika varandra i sitt val av lekar och leksaker. Till största delen leker de i samma rum och leker samma form av lekar men på olika sätt och villkor. Men i litteraturen så fokuserar däremot det mesta på skillnaderna emellan könen och inte på likheterna. Det är som Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) skriver att i människors vardagsföreställningar ingår ofta att flickor och pojkar har olika egenskaper utifrån det biologiska könet, och att de väljer att leka olika lekar med olika leksaker utifrån biologiskt kön. Flickor förväntas vara söta, snälla och hjälpsamma, pojkar däremot förväntas vara aktiva dominerande och kräva uppmärksamhet. Inom forskning talar man om flick- och pojkulturer. På det sättet tänker antagligen många vuxna i vårt samhälle och utgår då från det när de bemöter barnen och även talar om och med dem.

5.1 Miljön på förskolorna

Olofsson (1987) skriver att på förskolorna finns det ofta rum som är typiska flickrum som dockrum och typiska pojkrum som rum för kuddar, ribbstolar och bilar. Den stora utmaning för förskolan är att hitta aktiviteter och rum som kan möta de båda könen intressen och behov genom detta kan det då bli en gemensam lek. Vi håller inte med boken angående att kuddrum och ribbstolar skulle vara för pojkar, eftersom vi i våra observationer sett att dessa gillats av både flickor och pojkar. Det har inte varit så markant skillnad som det är mellan

dockor och bilar. Förskolorna som vi har genomfört våra observationer på är inget undantag med dessa typiska flick- och pojkrum, även om det inte är tydligt uttalat att detta är ett dockrum. Så gick det ändå tydligt att se uppdelningen av leksakerna för de båda könen. På förskola B fanns det ett blått byggrum och ett rosa dockrum, pedagogerna uppmuntrade både flickor och pojkar att vara i de båda rummen. Om pedagogerna inte gör någon stor sak om vilka färger/rum som är till vilket kön utan uppmuntrar dem att leka i båda rummet så blir det inte tabu.

5.1.1 Skillnader på flickor och pojkars lek

Löfdahl (2004) skriver att alla som forskat om barns lek har funnit skillnader mellan de båda könen lek. Ändå visar många undersökningar att lekarna sker gemensamt. När lekarna är gemensamma så är det ofta pojkarnas favorittema som är synligt i leken. Det gäller samma i de lekar som flickorna börjar, när pojkarna kommer in i denna lek ändrar flickorna temat. Olofsson (1996) säger att pojkarna har ett mer instrumentellt beteende och kan då anpassa sig till flickornas lek, om de får vara med. Flickornas lek tar en annan vändning när pojkarna närmar sig, och att flickor anpassar leken efter pojkarna. Men Olofsson säger även att den bästa leken är den som sker gemensamt mellan de båda könen. Vad vi har sett i våra observationer är att den gemensamma leken till att börja med varit på pojkarnas villkor. Det vill säga vild och tävlingsinriktad för att sen övergå till en lugn familjelek på flickornas villkor. Det stärkas av vad Olofsson (1987) skriver att flickornas lekar ofta är familjerelaterade. Flickor gillar inte beteende som kan leda till bråk. Husmoderperspektivet är alltid dominerande för flickor. Genom detta kan de lag mat åt fångarna och poliserna, de är moderliga både i familj - och monster lek. Häst lekarna blir vårdande när de går in i pojkarnas lek, gör de om denna till mer verklighets trogen.

I Rithanders (1991) bok kan vi läsa att valet av leksaker är könsbundet. Pojkar väljer bilar, actionfigurer, pistoler medan flickorna väljer dockor, Totteband, pussel. De väljer även leksaker och andra saker efter färg. I Svaleryd (2002) står att läsa att barn skildras sällan på sina egna villkor utan oftast genom vuxenvärldens ögon. Skära och gulliga för flickor och så mörka och häftiga för pojkarna stereotyperna är väldigt tydliga idag och blir mer och mer utpräglade. Reklamens budskap om hur flickor och pojkar skall bete sig smyger sig på, i leksakskataloger, TV och i samhället. Bland sånger och sagoböcker är stereotyperna också påfallande, där de starka oftast är pojkar som aktiva maskulina agenter och de svaga är flickor som behöver hjälp och som är passiva feminina birollsinnhavare. Leksaker för pojkar är stimulerande aktiva, byggande och handlar om kamp och makt. Leksaker för flickorna finns på de rosa hyllorna.

5.1.2 Beteende och bemötande av flickor, pojkar och pedagoger

Olofsson (1996) skriver att i leken blir pojkarna ofta högljudda, aktiva och gränsöverskridande detta gör att de får mycket uppmärksamhet och tid i förskolan. Uppmärksamheten är inte positivt utan blir negativ på grund av deras upptränade. När de möter negativ uppmärksamhet ofta blir de osäkra och denna osäkerhet gör att de vill tävla med andra för att känna att de kan något. Maktkampen som uppstår är ofta om att konkurrera om ledarens gunst. Därför uppstår konflikter och ibland lämnar någon gruppen i raseri och besvikelse. Maktkampen står ivägen för fantasin i leken. Trots slagsmål, tårar och nederlag hade maktspelet uppenbar dragningskraft på pojkar. I Olofsson (1987) står att läsa att i lekarna tränar pojkarna ledarskap, kroppsuppfattning, jag känsla, initiativförmåga, självständighet, mod och stryka. Pojkars lek kännetecknas av fysiks aktivitet och tävlingsmoment.

I avsnittet om jämställdhet i förskolan i vår litteraturredel så tas här upp att det är pedagogerna som måste ändra på sig. Det är de vuxna som skapar situationer där könsroller fortplantas, inte barnen hävdar förskolchefen Kajsa Wahlström. Enligt Wahlström är pedagoger mer försiktiga när det gäller flickor. Om en flicka och en pojke genomför samma aktivitet, som är utmanande och lite farlig, frågar oftast pedagogen flickorna "Då var du väl rädd" medan pedagogen frågade pojken "Det var väl häftigt". Man säger idag att flickor vill bli som pojkar, men det är inte sant. De vill bara ha samma möjligheter som pojkarna har. Just detta att flickor inte vill bli som pojkar, bara ha samma möjlighet anser vi vara något som alla

pedagoger bör ta fasta på och eftersträva. Som vi tolkar det ger pedagogerna signaler till pojkar att de förväntas vara vilda men när de väl är det så ska de tysta ner dem. Som vi har kunnat läsa i litteraturen så är det mer accepterat om en pojke är stimmig och vild än om en flicka är det. Att pedagoger tänker på hur de behandlar flickor och pojkar, att det ska vara lika och på samma nivå. Och det är viktigt att vuxna som arbetar med barn är bra förebilder och har genus perspektivet nära till hands. Barn tar efter både beteende och språk från vuxna i deras vardag, arbetar man med ett jämställdhets tema i förskolan och visar på att flickor och pojkar ska behandlas lika och få lika stor uppmärksamhet. Det som accepteras för flickor ska gälla pojkar också och viceversa. Det vi har läst och sett visar på att det är svårt att genomföra jämställdhet mellan flickor och pojkar.

5.1.3 Olikheter mellan författare

Vi håller inte riktigt med om det Bjerrum Nielsen och Rudberg (1989) refererar i sin bok till Malther som skriver att vid 20 till 21 månaders ålder upptäcker barnet sin kropps uppbyggnad utifrån könet. Flickan får djupa sår i självkänslan när hon upptäcker att hon saknar penis, raseriet riktas mot moder som ses som den skyldige. Medan det är tvärt om för pojkar de blir glada över upptäckten att de har en penis. Dels kan vi se på barnen i samma ålder som finns runtomkring oss och på de vi har mött på i förskolan under våra olika VFU, vi kan inte se detta raseri som riktas mot mödrarna eller avund mot pojkarna och deras penis.

Som vi nämnt i litteraturdelen skriver Bjerrum Nielsen och Rudberg (1989) att när barnet är i fem års ålder föredrar de att leka med barn av samma kön. Medan Svaleryd (2002) menar att den bästa leken är den som är gemensam mellan de båda könen.

Tidpunkten för denna skiljaktighetsprocess för flickor och pojkar skiljer sig mellan könen, vilket är intressant. När flickorna är mellan två och tre år ser man en ökad positiv kontakt mellan flickor och flickor. Vid tre till fyra års ålder kommer höjdpunkten för denna positiva kontakt mellan flickor. När pojkarna är i samma ålder är de långt mindre ”mogna”. Pojkarna leker oftast ensamma och användandet av lekmaterialet har halverats och de leker mindre symbol lekar. Flickornas sociala beteende förändras vid två till tre år, de formar allianser med andra flickor och är mindre negativa i sina initiativ emot det andra könet. Pedagogerna belönar flickorna för sådant uppförande och flickorna blir mer sociala.

Bjerrum Nielsen och Rudberg, (1989) skriver som vi nämnt tidigare att flickorna leker mycket mer rollekar än pojkar och då är det i huvudsak mamma-pappa-barnlekar och docklekar. Detta är något som har bekräftats i våra observationer.

5.2 Resultatets konsekvenser för förskolans praktik

Vi hoppas att alla som läser vårt arbete får sig en tankeställare om hur de bemöter barn ur ett genusperspektiv. Att de tänker på att inte alltid prata om fina kläder med små flickor och berömma pojkarna för deras mod. Utan att de istället bemöter barnet för just den person som hon eller han är och har. Vi hoppas även att alla pedagoger och blivande pedagoger som läser vårt arbete tänker sig för en extra gång hur det ser ut ur ett genusperspektiv för barnen på deras arbetsplats. Att de försöker sträva efter att bemöta barnen för den de är och inte för vilken kön de har. Men även att de strävar efter att ha ett så jämställt arbetsklimat som möjligt ur ett genusperspektiv. Förhoppningsvis får då vårt resultat konsekvensen att flickor och pojkar får samma möjlighet i förskolan/skolan och på sikt även blir behandlade lika som vuxna.

5.3 Fortsatt forskning

Vår undersökning visar endast hur det är med jämställdhet på just de två förskolor som vi har utfört våra observationer på. Därför skulle vi gärna se att det i framtiden görs fler undersökningar om genus och jämställdhet på förskolor och skolor runt om i landet. Vi tycker det skulle vara extra intressant med liknande genusundersökning där det utförs observationer för att få fram ett resultat. Men gärna att det får pågå under längre tid, och helst på fler förskolor/skolor. För att på så sätt få ett breddare underlag att jämföra och därmed en rättvisare bild av hur det är med jämställdhet på våra förskolor och skolor i Sverige idag.

5.4 Slutord

Att arbeta och skriva en uppsats om genus i förskolan har gett oss en inblick och eftertanke på vår framtida yrkesroll som förskollärare. Vi kommer förhoppningsvis alltid att tänka lite extra på hur vi bemöter barnen ur ett genusperspektiv, både i handling, tanke och i vad vi säger till barnen. Jämställdhet mellan könen bör vara en självklarhet i dagens samhälle vilket det tyvärr inte är, orättvisorna mellan könen är fortfarande många. Syftet med arbetet är att studera leken ur ett genusperspektiv, på en kommunal och en privat montessoriförskola för att se om det finns någon skillnad mellan dessa två helt olika pedagogiken.

Den litteratur som har behandlats sträcker sig från 1987 till 2006, det vill säga att det är nitton år emellan dem. Trots att vissa av böckerna är nästan 20 år gamla så har deras innehåll varit relevanta och fört arbetet framåt. I litteraturlistorna behandlas teoretiska utgångspunkter som

genusbegrepp men även så beskrivs forskningen kring leken ur ett genusperspektiv. Vårt syfte med arbetet och även problemformulering är att lägga fokus på att studera leken ur ett genusperspektiv på förskolor. I observationerna har vi utgått från leken ur ett genusperspektiv, både vad det gäller flickor och pojkar. Detta har vi sedan lagt emot varandra för att hitta likheter och olikheter, och redovisar det i resultatdelen.

Slutsatsen som vi kan göra utifrån våra observationer är att barnen är väldigt lika i sitt val av lekar och leksaker. Däremot leker de på olika villkor, pojkarnas lek är ofta vild och tävlingsinriktad medan flickornas är familjerelaterad. Barnen verkar inte tycka att könet på lekkamraten har någon betydelse, utan leker lika mycket med dem av motsatt kön som dem med samma.

Sammanfattning

Syftet med arbetet är att studera flickor och pojkars fria lek ur ett genusperspektiv, för att se om de leker på samma villkor. Med samma villkor menar vi om flickor och pojkar leker samma sorts lekar, med samma leksaker. Men även om de leker lika mycket med kamrater av motsatt kön som med dem av samma kön. Litteraturen och observationerna har legat som grund. Observationerna gjordes på en kommunal och en privat Montessori förskola i två olika kommuner. Arbetets röda tråd är Förskolan, leken och genus. Genus är latin och betyder härkomst, släkte, stam, kön och är den grammatiska termen för femininum och maskulinum. I leken förväntas det att flickor är hjälpsamma och snälla, små hjälpfröknar medan pojkarna förväntas vara vild, aktiva och tuffa. Under observationerna framkom det att flickor och pojkar lekte på ungefär samma villkor det som var skillnaden var att de oftast valde någon som var lika gamla som de själva. När en flicka och pojke leker ihop börjar den oftast på pojkens villkor men övergår till att bli en familjelek. Observationerna stämde oftast ihop med det som författarna hade skrivit. Enligt Svaleryd (2002) är det sällan barnen beskrivs på sina egna villkor utan det är från de vuxnas synvinkel. Davies (1989) skriver att kläderna har stor betydelse hon berättar om en flicka som oftast var klädd i träningsställ för det var enklare för henne i leken men att flickan försäkrade Davies om att hon hade klänningar hemma. Enligt Wahlström (2003) får flickorna vara buffert mellan pojkarna och agera hjälpfröken och hjälpreda medan pojkarna får stå i centrum och öva färdigheterna som det var meningen att alla skulle öva på. Svaleryd (2002) skriver att många föräldrar och pedagoger hävdar att de behandlar flickor och pojkar lika men tre års ålder skiljer de sig i lekarna och deras

uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt skiljer sig. Media har stor inflytande på barnen i en observation satt två pojkar och tittade i en leksakskatalog de hoppade över alla sidor med rosa och ljusa färger det var flickleksaker och bläddrade fram till de mörkare färgerna som var pojkleksaker. Jämställdhet mellan könen bör vara en självklarhet i dagens samhälle vilket det tyvärr inte är, orättvisorna mellan könen är fortfarande många. Slutsatsen utifrån observationer är att barnen är väldigt lika i sitt val av lekar och leksaker. Däremot leker de på olika villkor, pojkarnas lek är ofta vild och tävlingsinriktad medan flickornas är familjerelaterad. Barnen verkar inte tycka att könet på lekkamraten har någon betydelse, utan leker lika mycket med dem av motsatt kön som dem med samma. Genom att läsa detta arbete kommer den som läser det förhoppningsvis alltid att tänka lite extra på hur man bemöter barnen ur ett genusperspektiv, både i handling, tanke och i vad man säger till barnen.

Referenslista

Bjerrum Nielsen, H. & Rudberg, M. (1989) *Historien om pojkar och flickor*. Lund: Studentlitteratur.

Björkman, K. (2006) Män i förskolan – jämställdhetens spjutspets. *Förskolan* (Nr.1) s. 34-36

Davies, B. (1989) *Frogs, snails and feminist tales*. Stockholm: Liber.

Denscombe, M. (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Edlund, U. (2006) Flickor vill inte bli som pojkar - bara ha samma chans, *Lärarnas tidning* (nr 1) s. 18-19.

Lindqvist, G. (1995) *Lekens estetik: en didaktisk studie om lek och kultur i förskolan*, Forskningsrapport 95:12. Karlstad: Högskolan i Karlstad.

Lpfö 98 *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Fritze.

Löfdahl, A. (2002) *Förskolebarns lek: en arena för kulturellt och socialt meningsskapande* Karlstad: Institutionen för utbildningsvetenskap, Univ.

Nielsen, R. D. (2000) *Livet i barnehagen: en etnografisk studie av sosialiseringssprosessen*. Trondheim: Norges Teknisk- naturvitenskaplige universitet.

Odelfors, B. (1996) *Att göra sig hörd och sedd: om villkoren för flickors och pojkars kommunikation på daghem*. Stockholm: Stockholms universitet, Pedagogiska institutionen

Olofsson, K. B. (1987) *Lek för livet: en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek*. Stockholm: HLS.

Olofsson, K. B. (1996) *De små mästarna: om den fria lekens pedagogik*. Stockholm: HLS.

Patel, R. Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Rithander, S. (1991) *Flickor och pojkar i förskolan: hjälpfröknar och rebeller*. Lund: Studentlitteratur.

Sundström, U. (2006) Tjejer måste också få rasa. *Lärarnas tidning*. (nr 14) s. 16-18.

Svaleryd, K. (2002) *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber.

Tallberg Broman, I. (2002) *Pedagogiskt arbete och kön. Med historiska och nutida exempel*. Lund: Studentlitteratur.

Wahlström, K. (2003) *Flickor, pojkar och pedagoger: jämställdhetspedagogik i praktiken*. Stockholm: Utbildningsradion.

Internetkällor:

Vetenskapsrådet, Forskningsetik (2001)

<<http://www.vr.se/huvudmeny/forskningsetik.4.3840dc7d108b8d5ad5280004294.html>>

Sökord på www.google.se: Vetenskapsrådet (070314, 10.30)

Genus – genusperspektiv

Siv Johansson-Långström vid LITU, Umeå Universitet (2001)

<<http://www.educ.umu.se/~siv/iktgenus/genus.htm>>

Sökord på www.google.se: Genus (070329, 9.21)

Nationella sekretariatet för genusforskning

Docent Eva Borgström, forakninganshandläggare på sekretariatet. Sidansvarig Jimmy Sand, -06-28

<<http://www.genus.se/Om+sekretariatet/Vad+ar+genusforskning/Aktoreernas+definitioner/>>

Sökord på www.google.se: Vad är GENUS (2007-04-15, 12.50)